

АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ

ANALYTICAL ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART: ESSENCE AND CHARACTERISTICS

У статті доведено, що аналітична діяльність є важливим складником музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, а підготовка до її здійснення в умовах вищої професійно-педагогічної освіти відповідає новочасним суспільним запитам і України, і Китаю. Метою статті є визначення поняття «аналітична діяльність» та з'ясування її змістових характеристик щодо майбутніх учителів музичного мистецтва. Для її реалізації проаналізовано й уточнено сутність понять «аналіз», «педагогічний аналіз», «аналітика», «аналітичний», «діяльність». З'ясовано, що в науковому просторі аналіз характеризується як метод пізнання; розумова діяльність (операція); компонент професійної діяльності. Виявлено, що сутнісними маркерами діяльності як наукової категорії є активність; процесуальність; цілеспрямованість; усвідомленість; суб'єктність; продуктивність; суспільна детермінованість.

За результатами аналізу наукових джерел аналітичну діяльність схарактеризовано як різновид інтелектуальної діяльності, процес вивчення, розбору, дослідження та інтерпретації інформації з метою розуміння сутності, внутрішніх причинно-наслідкових зв'язків, взаємозв'язків та особливостей досліджуваного об'єкта, явища, проблеми, процесу, що здійснюється завдяки використанню методів аналізу даних, статистики, логіки, критичного мислення та інших інструментів. Доведено, що аналітична діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва охоплює процес дослідження та розуміння музичних явищ, методів навчання та розвитку учнів у галузі музики. Цей процес передбачає використання аналітичного підходу для аналізу музичних творів, стилів, історичних контекстів, педагогічних підходів та інших аспектів музично-педагогічної освіти.

Ключові слова: аналіз, педагогічний аналіз, діяльність, аналітична діяльність, майбут-

ній учитель музичного мистецтва, вища освіта.

The article proves that analytical activity is an important component of the music-pedagogical activity of a music teacher, and preparation for its implementation in the conditions of higher professional-pedagogical education meets the modern social demands of both Ukraine and China. The purpose of the article is to define the concept of "analytical activity" and clarify its content characteristics for future music teachers. For its implementation, the essence of the concepts "analysis", "pedagogical analysis", "analytics", "analytical", "activity" was analyzed and specified. It was found that in the scientific space, analysis is characterized as a method of cognition; mental activity (operation); a component of professional activity. It was found that the essential markers of activity as a scientific category are activity; procedurality; purposefulness; awareness; subjectivity; productivity; social determinism.

According to the results of the analysis of scientific sources, analytical activity is characterized as a kind of intellectual activity, the process of studying, analyzing, researching and interpreting information with the aim of understanding the essence, internal cause-and-effect relationships, relationships and features of the researched object, phenomenon, problem, process, which is carried out through the use of data analysis methods, statistics, logic, critical thinking and other tools. It has been proven that the analytical activity of future music teachers includes the process of research and understanding of musical phenomena, methods of teaching and development of students in the field of music. This process involves using an analytical approach to analyze musical works, styles, historical contexts, pedagogical approaches, and other aspects of music-pedagogical education.

Key words: analysis, pedagogical analysis, activity, analytical activity, future music teacher, higher education.

УДК 378:37.011.3-051:78:167.2 (045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.1.22>

Ван Сяоган,
аспірант кафедри педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Суттєві модернізаційні процеси, що відбуваються в економічній, політичній, правовій, культурній, освітній та інших сферах і України, і Китаю, їх прагнення до інтеграції у світовий соціокультурний простір, спричинили появу нових завдань як відповіді на запит щодо підготовки підростаючого покоління до життя в нових соціальних умовах перманентного реформування. Важко переоцінити роль учителів у цьому процесі, відтак наші держави потребують якісних зрушень у вищій педагогічній освіті, її орієнтацію на підготовку компетентних, творчих, здатних ефективно працювати, координуючи власну діяльність відповідно до об'єктивного аналізу постійно змінюваної суспільно-педагогічної діяльності фахівців. За цих умов підготовка

майбутніх учителів, зокрема й музичного мистецтва, до результативного здійснення аналітичної діяльності набуває виняткового значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналітична компонента професійної діяльності майбутніх фахівців в аспектах визначення її сутнісних ознак, змістового наповнення, шляхів формування і розвитку в процесі фахової підготовки представлена в дослідженнях таких українських учених, як В. Бабкін, І. Бабкова, В. Варенко, І. Демешко, Н. Дяченко, І. Захарова, Н. Зінчук, В. Іщенко, Є. Лодатко, О. Мандзюк, В. Прошкін, Г. Сілкова, Ю. Сурмін, А. Трофименко, Л. Філіпова, С. Шевченко, Ю. Штика та ін. Зокрема доведено, що аналітична компонента дозволяє майбутньому фахівцеві вже на етапі професійної підготовки

здобувати вміння ефективно пізнавати явища і процеси об'єктивної реальності, шукати, обробляти й аналізувати дані з різних інформаційних джерел, конструювати на їх основі подальші дії, що забезпечує ефективність і надійність здійснення професійної діяльності.

Об'єктом наукових інтересів низки сучасних дослідників став розгляд зазначеної проблеми в площині професійної підготовки майбутніх педагогів. Зокрема досліджуються: роль аналітичної діяльності як засобу професійного та особистісного становлення майбутніх педагогів (І.Шамрай, В.Чайка); зміст, етапи, чинники формування і розвитку інформаційно-аналітичної компетентності педагогів закладів професійно-технічної освіти (Н. Величко, І. Гавриловська, А. Гуралюк, Д. Закатнов, Л. Майборода, І. Савченко, В. Паржницький, В. Ягупов); концептуальні засади професійної підготовки майбутніх педагогів до педагогічної діагностики (С.Мартиненко, Л.Савченко та ін.); умови формування в процесі фахової підготовки оцінювально-аналітичної (В. Зиль, О. Лютко), аналітично-інформаційної компетентності та відповідних умінь майбутніх педагогів (Ю. Вакал, Т. Волкова, Є. Карпенко, О. Лучанінова, Л. Олійник), керівників навчальних закладів (В. Бондар, І. Ерсъозоглу, Н. Зінчук, Л. Петренко) тощо. Значення педагогічного аналізу в підвищенні якості освітнього процесу, ефективного управління ним доведено в науковому доробку В. Бондаря, В. Кожухаря, Ю. Конаржевського, К. Крутій, Г. Савченко, В. Ягупова та інших учених. У сфері музично-педагогічної освіти досліджено: теоретико-методологічні і технологічні засади процесу формування художньо-аналітичних умінь майбутніх учителів музики (О. Плотницька); прогностичні аспекти музично-педагогічної діяльності (Чжан Сінюань); форми і методи музично-аналітичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (Н. ДERMельова, М. Пшеничних).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на активне студювання науковою спільнотою різних аспектів проблеми підготовки майбутніх фахівців, зокрема й педагогічної галузі до здійснення аналітичної діяльності, її специфіка, зміст, перспективи формування відповідних умінь і здатностей у майбутніх учителів музичного мистецтва потребують додаткової дослідницької уваги.

Метою статті є визначення поняття «аналітична діяльність» та з'ясування її сутнісних характеристик щодо майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Визначення поняття «аналітична діяльність» вважаємо логічним розпочати зі з'ясування семантичних ознак термінів, що його утворюють. Так, послуговуючись розробленим І. Савченко та В. Ягуповим термінологічним словником, поняття аналіз (у буквальному

перекладі з грецької – розкладання, розчленування) розглядаємо як аналітичний дослідницький інструмент, розумову операцію, що на основі розділення цілого на певні частини, дозволяє з'ясувати його структуру, вивчити елементи цілого, їх взаємодію, здійснити впорядкування інформації, розкрити причини перебігу, появи, функціонування явищ і процесів та відокремити їх від наслідків [12, с. 9–10]. Доречи, щодо роботи з інформацією, то аналіз здебільшого розглядається як метод її отримання, зберігання, опрацювання, класифікації та систематизації.

При цьому наголошується на єдності, органічному зв'язку, неприродності розділення аналізу та синтезу, оскільки «кожен момент аналітичної діяльності є синтетичним» [11, с. 103]. Саме тому в педагогічному словнику С. Гончаренка ці поняття поєднані в одній статті й позиціонуються як «взаємопов'язані і взаємозумовлені логічні методи наукового пізнання», єдність яких через, з одного боку розклад об'єкта на частини, а з іншого, після дослідження цих частин, з'єднання їх у єдине формоутворення, «забезпечує об'єктивне, адекватне відображення дійсності» [3, с. 24].

Термін «педагогічний аналіз» зазвичай застосовується для позначення використання цього дослідницького інструменту, розумової операції, особливого виду пізнавальної діяльності у площині професійно-педагогічної діяльності з метою керування нею, оцінювання основних компонентів освітнього процесу, їх функціонування в параметрах ефективності, оптимальності, або виявлення наявних недоліків з метою виокремлення причин, резервів і перспектив щодо їх поліпшення [7].

Аналіз спрямований на глибше розуміння сутності об'єкта або явища, розбір його на більш прості елементи або складники, розкриття його структури, ключових характеристик, функцій та особливостей, допомагає встановити зв'язки між різними елементами або аспектами об'єкта, що пізнається, розкрити приховані взаємодії та впливи, які можуть не бути очевидними на перший погляд. Підсумовуючи вищезазначене наголосимо, що в науковому просторі аналіз характеризується як: метод пізнання; розумова діяльність (операція); компонент професійної діяльності.

Похідним від терміну «аналіз» є «аналітика», застосування якого веде свій початок від праць Аристотеля «Перша аналітика» та «Друга аналітика», у яких започатковане виокремлення аналітичної діяльності як окремого виду. І саме бачення філософа щодо сутності цього поняття представлено в лінгвістичних словникових джерелах як «учіння про силогізми й доведення» [2, с. 17]; «...частина логіки, наука про основні елементи мислення; теорія аналізу...» тощо [6, с. 58].

Прикметник «аналітичний», відповідно до даних словника української мови, характеризується як такий, що слугує аналізу, або вміщує, передбачає

аналіз, «детальний розбір чого-небудь; який володіє здатністю аналізувати...» [2, с. 17].

Наступним поняттям, що підлягає уточненню, є «діяльність». Аналіз наукового фонду доводить його міждисциплінарність (належить до термінологічної бази цілого спектру наук про людину), а значить і велику кількість та неоднозначність трактувань. Наведемо деякі з найбільш усталених у площині філософських і психолого-педагогічних досліджень: «спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни» [3, с. 98]; загальний спосіб людського ставлення до довколишньої дійсності та процес її активного освоєння; загальна форма людської практики у всьому її культурно-історичному розгортанні; сукупність результатів і наслідків активного і цілеспрямованого перетворення довкілля; система динамічної взаємодії суб'єкта зі світом; процес самозміни людини в ході творчого перетворення обставин свого власного життя; як загальний спосіб вирішення особистістю проблем і завдань, як сукупність засобів їх вирішення; форма зовнішньої (фізичної) і внутрішньої (психічної) активності людини, за допомогою якої задовольняються її основні потреби, здійснюється пізнання та зміна довкілля, а разом з цим і самого суб'єкта активності [4; 9, с. 7–8; 10, с. 233] тощо.

Для збереження орієнтирів у різноманітті уявлень про діяльність, визначимо, орієнтуючись на наведені вище визначення, основні сутнісні маркери, що уможливають її адекватне розуміння і використання як наукової категорії: активність; процесуальність; цілеспрямованість; усвідомленість; суб'єктність; продуктивність; суспільна детермінованість.

Інваріантну структуру діяльності складає сукупність якісно гетерогенних одиниць, що попри деякі розбіжності в термінологічному оформленні, у принципі подібні в різних авторів і позначаються як її компоненти, а саме: суб'єкт з його потребами; мотивація; мета; інформаційна основа; планування, програма як засіб реалізації мети; виконавча частина діяльності (дія); контроль; результат; корекція [3, с. 98; 4, с. 113; 10; 11]. Зазначимо, що така структура властива будь-якому виду діяльності, специфіку кожного утворює сутнісний зміст кожного з елементів.

Щодо визначення поняття аналітична діяльність, то деякі дослідники ототожнюють її з поняттям «аналітика», застосовуючи його з позиції діяльнісного підходу і вказуючи на її трикомпонентну структуру (функціональний, особистісний, предметний або галузевий компоненти) [1, с. 64]. Натомість О. Мандзюк розширює компонентне наповнення аналітики в її діяльнісному аспекті, виокремлюючи, аксіологічний (як систему цінностей), управлінський (вміщує визначення цілей, планування, організацію, супроводження, контроль за виконанням, якістю діяльності, дотриманням термінів її виконання

тощо), суб'єктно-об'єктний, процесуальний і нормативний (регламентаційний) компоненти [5, с. 174].

Розглядаючи аналітичну діяльність в її інформаційно-когнітивному аспекті, учені застосовують поняття «інформаційно-аналітична діяльність», яку визначають як цілеспрямовану діяльність фахівців щодо збирання, опрацювання й аналізу різної інформації про складні системи (соціальні, економічні, політичні, освітні тощо), що є об'єктом певного впливу, управління [11; 12]. Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників розглядається як така, що входить до функціоналу професійно-педагогічної діяльності і виявляється через «взаємодію, взаємовплив і взаємозумовленість їх мотивації, інтелектуальних здібностей і здатностей, творчості, рефлексії та саморефлексії у процесі роботи з певною інформацією» [11, с. 108].

Отже, аналітична діяльність – це різновид інтелектуальної діяльності, процес вивчення, розбору, дослідження та інтерпретації інформації з метою розуміння сутності, внутрішніх причинно-наслідкових зв'язків, взаємозв'язків та особливостей досліджуваного об'єкта, явища, проблеми, процесу, що здійснюється завдяки використанню методів аналізу даних, статистики, логіки, критичного мислення та інших інструментів.

Специфіку аналітичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва створює функціонал і своєрідність необхідності аналізу музичних та педагогічних явищ і об'єктів. Виходячи з цього аналітичну діяльність учителя музичного мистецтва характеризуємо як усвідомлену, цілеспрямовану, саморегульовану діяльність, що передбачає процес дослідження, розуміння та інтерпретації музичних явищ, методів навчання та розвитку учнів у галузі музики. Цей процес включає використання аналітичного підходу для аналізу музичних творів, стилів, жанрів, історичних контекстів, педагогічних підходів, методик, технологій та інших аспектів музично-педагогічної освіти [8].

Схарактеризуємо основні напрями аналітичної діяльності, що має опанувати і здійснювати майбутній педагог-музикант:

- аналіз музичних творів щодо їх структури, гармонії, мелодії, ритму та інших елементів, що допомагає зрозуміти специфіку різних стилів і жанрів музики;

- аналіз історичних періодів, стилів і течій у музиці допомагає розумінню учнями еволюції музичного мистецтва та його впливу на сучасність;

- на основі аналізу виконання музичних творів, оцінювання музичних досягнень учнів, визначення їхніх сильних сторін та напрямів для покращення, що сприяє розвитку виконавських умінь і навичок;

- аналіз методико-педагогічного інструментарію та підходів до навчання музики, індивідуальних особливостей і потреб кожного учня, визначення оптимальних підходів і методів, що найліпше

відповідають потребам і здібностям своїх учнів для досягнення найкращих результатів.

Висновки. Отже, підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до здійснення аналітичної діяльності є важливим завданням музично-педагогічної освіти, оскільки допомагає збагачувати музичний досвід учнів, покращувати їхні музичні навички та розуміння музичного світу, добираючи при цьому завдяки зібрання, оцінки, аналізу, пояснення фактів і явищ педагогічної дійсності, структурування професійно значущої інформації, найдоречніші шляхи практичної реалізації цих завдань.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у визначенні теоретико-методологічних координат підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до аналітичної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баронін А.С. Аналіз і прогноз у політиці та бізнесі. Київ: Видавець Паливода А.В., 2005. 128 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Укл. О.Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
4. Княжева І.А. Особливості педагогічної діяльності викладачів вищої школи: теоретичний аналіз. *Наука і освіта*. 2011. № 6/СІІ. С. 113–116.
5. Мандзюк О. Поняття та зміст аналітичної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 171–176.
6. Новий словник іншомовних слів. Укладання і передмова О.М.Сліпушко, 20 000 слів. Київ: Аконіт, 2008. 848 с.
7. Петренко Л.М. Педагогічний аналіз як складова процесу забезпечення якості освіти в професійно-технічному навчальному закладі. *Педагогічні проблеми забезпечення якості професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнського круглого столу ІМА-прес*, Дніпропетровськ, 2011. С. 145–150.
8. Плотницька О.В. Змістово-структурна характеристика художньо-аналітичних умінь майбутніх учителів музики. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр.* 2005. Вип. 29. С. 39–42.
9. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи: навчально-методичний посібник. За ред. Руденко Л.А. Київ: Педагогічна думка, 2013. 144 с.
10. Синьов В.М., Хохліна О.П. Категорія діяльності: сутність та використання у психолого-педагогічних дослідженнях. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб.наук. праць*. Вип. 16. Том 1. 2020. С.230–244.
11. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників ПТНЗ: зміст і етапи реалізації. *Модернізація професійної освіти і навчання: зб. наук. пр.* 2015. Вип. 6. С. 102–116.
12. Ягупов В.В., Савченко І.М. Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів: термінологічний словник. Київ: ІПТО НАПН України, 2014. 127 с.